

Hövej

Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarész

Dr. Mrenka Attila régészeti szakértő
2023.

Tartalomjegyzék

Szerzői jogi nyilatkozat.....	3
1. Örökségvédelmi vizsgálat	4
1.1. A település régészeti örökségének felmérése	4
1.2. A régészeti lelőhelyek típusai	5
1.3. Örökségvédelmi hatástanulmány	6
2. Régészeti lelőhelyek Hövej település területén.....	6
3. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése a régészeti örökségre.....	12
3.1. Rövid és középtávú változások.....	12
3.2. Hosszútávú hatások.....	12
3.3. A tervezett változások hatása a régészeti örökségre	12
3.3.1. Általános elemzés	12
3.3.2. A változási szándékkal érintett régészeti lelőhelyek elemzése.....	12
3.3.2.1. Hövej – Hövej határa (azonosítatlan poligon)	13
3.3.2.2. Hövej – Falu sűrűje (azonosítatlan poligon)	13
3.3.2.3. Hövej – Cseresznyés-domb (azonosítatlan poligon)	13
3.3.2.4. Hövej – Venyedomb.....	13
3.3.2.5. Hövej – Vitnyédi utca	13
3.3.2.6. Hövej – Nagydűlői-rétek	13
3.3.2.7. Hövej – Szigeti rétek	13
3.3.2.8. Hövej – Nyároserdő	13
3.3.2.9. Hövej – Gazdák legelője.....	14
3.3.2.10. Hövej – Kavicsbánya	14
3.3.2.11. Hövej – Csapodi-dűlő.....	14
3.3.2.12. Leleőhelyen kívüli, változással érintett területek	14
4. Értékvédelmi terv (régészet)	15
4.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények	15
4.1.1. Megelőző jellegű intézkedések.....	15
4.1.2. Mentő jellegű intézkedések.....	16
4.2. Önkormányzati és beruházói feladatok meghatározása.....	17
5. Összefoglalás	19
Nyilatkozat	19
Képek	20
Térképek	43

Szerzői jogi nyilatkozat

Jelen hatástanulmányban közölt adatok bizalmas jellegű, üzleti titoknak minősülő részei a 2018. évi LIV. törvény *az üzleti titok védelméről* rendelkezéseinek szem előtt tartásával használhatók.

A hatástanulmány egésze az 1999. évi LXXVI. törvény *a szerzői jogról* 4.§ (1) alapján jogi védelem alatt áll. Tárgyi ügy vonatkozásában tett régészeti megállapítások a szerző külön engedélye nélkül kizárólag az eljáró hatóság eljárási cselekményeiben használhatók fel.

A hatástanulmányban közölt adatok harmadik fél számára történő átadása, valamint a tárgyi hatósági eljáráson kívüli további felhasználása csak a szerző előzetes írásbeli engedélyével lehetséges.

© Minden jog fenntartva!

1. Örökségvédelmi vizsgálat

1.1. A település régészeti örökségének felmérése

1.1.1. Bevezetés – az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya

Az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarészének tárgya Hövej község területrendezési tervének felülvizsgálatához kapcsolódó régészeti hatástanulmány elkészítése. Ennek során a változási szándékokkal érintett ingatlanokat a klasszikus terepbejárás módszerével és fémkereső műszerrel is átvizsgáltam. A településen található, nyilvántartásban lévő lelőhelyek adatai a Lechner Nonprofit Kft. által a Miniszterelnökség megbízásából, az Építési és Közlekedési Minisztérium szakmai irányításával működtetett központi közhiteles nyilvántartásból, a Soproni Múzeum Régészeti Adattárából (SOMRA) és a lelőhelyekhez kapcsolódó tudományos feldolgozásokból származnak.

1.1.2. Jogszabályi környezet

Magyarország területén a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban: Kötv.) 11.§ (2) értelmében.

A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket – így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését – e védelemmel összhangban kell végezni (Kötv. 3.§).

A kulturális örökség a nemzet egészének közös szellemi értékeit hordozza, ezért megóvása mindenkinek kötelessége. Tilos a kulturális örökség elemeinek veszélyeztetése, megrongálása, megsemmisítése, meghamisítása, hamisítása. A kulturális örökség elemeit tudományos módszerekkel kell felkutatni, számba venni, értékelni, az utókor számára megőrizni és hozzáférhetővé tenni. A kulturális örökség elemeinek e törvény szerinti felderítése és kutatása csak e törvény rendelkezései és külön jogszabály alapján végezhető (Kötv. 4.§ (1)-(3)).

Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, és e törvény erejénél fogva védelem alatt áll (Kötv. 8.§ (1)); régészeti lelet kereskedelmi forgalomba nem hozható (Kötv. 8.§ (3)).

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23.§ (2) értelmében *ex lege védelem* alatt áll valamennyi kunhalom, halomsír, földvár.

A régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak (Kötv. 9.§).

A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni. A régészeti lelőhelyek védelmére irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenniük (Kötv. 10.§ (1)-(2)).

Az ismertté vált régészeti lelőhelyeket nyilvántartásba kell venni. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek e törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak (Kötv. 11.§ (1)-(2)).

1.1.3. Az örökségvédelemmel, a régészeti lelőhelyek védelmével kapcsolatos alapvető jogszabályok jegyzéke

- A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény

- 68/2018 (IV.9.) Kormányrendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról (továbbiakban: R.)
- 191/2001 (X.18.) Kormányrendelet az örökségvédelmi bírságról
- A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény
- 13/2015 (III.11.) MvM rendelet a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- 14/2015 (III.11.) MvM rendelet a nagyberuházást megelőző régészeti feltárás végzésére jogosult intézmények és a feltárásban alvállalkozóként részt vevő szervezetek akkreditálásának szabályairól és eljárásrendjéről
- 439/2013 (XI.20.) Kormányrendelet a régészeti örökséggel és a műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- 312/2012 (XI.8.) Kormányrendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
- Az épített környezet átalakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
- 314/2012 (XI.8.) Kormányrendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény
- A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- 149/2000 (VIII. 31.) Kormányrendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992. január 16-án kelt, Valllettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- 155/2016 (VI. 13.) Kormányrendelet a lakóépület építésének egyszerű bejelentéséről

1.2. A régészeti lelőhelyek típusai

A Kötv. alapján a régészeti lelőhely olyan földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatóak (Kötv. 7.§ 35.).

A Kötv. három típusba sorolja a régészeti lelőhelyeket:

1. nyilvántartott régészeti lelőhely: a közhiteles nyilvántartásba vett, e törvény alapján általános védelem alatt álló régészeti lelőhely (Kötv. 7.§ 23.)
2. egyedileg, kiemelten védett ill. fokozottan védett lelőhely: Kiemelten védett az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos

jelentősége megállapítható, és egy nagyobb tájegységre nézve kiemelkedő fontossággal bír (Kötv. 12.-13.§)

3. Régészeti érdekű terület: valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető (Kötv. 7.§ 29.)

Fenti kategóriák mellett a közhiteles nyilvántartásban létezik még az *azonosítatlan lelőhely* kategóriája, amely azokat a lelőhelyeket jelenti, amelyek szakirodalomból ismertek, de pontos földrajzi helyzetüket valamilyen oknál fogva jelenleg nem lehet meghatározni.

1.3. Örökségvédelmi hatástanulmány

Örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település településfejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Ha a településfejlesztési koncepció készítése során nem készült, vagy a rendezés alá vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni (Kötv. 85/A.§ (1)). Az örökségvédelmi hatástanulmányban megfogalmazott értékvédelmi terv szerint kell meghatározni az örökségvédelemmel érintett területekre vonatkozó településfejlesztési és településrendezési eszközöket (Kötv. 85/A.§ (2)). Az örökségvédelmi hatástanulmányt a Kötv. 85/A.§-ában meghatározott esetekben a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében, települési örökségvédelmi hatástanulmányként (a továbbiakban: települési örökségvédelmi hatástanulmány) a 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet 14. melléklete szerinti tartalommal a R. 83.§ (2) a)-c) pontja alapján kell elkészíteni. A települési örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze a 14. mellékletben meghatározott tartalmi elemek közül a régészeti örökség tárgykörével foglalkozó tartalmi elemek összesége (Korm. rendelet 83.§ (3)).

A települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséről a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz és a településképi rendelet készítettője köteles gondoskodni (R. 84.§ (1)). Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésére jogosult az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze vonatkozásában a régészeti örökséggel és műemléki értékkel kapcsolatos szakértői tevékenységről szóló kormányrendelet (439/2013. (XI.20.) Kormányrendelet) szerint régészeti területen szakértői tevékenység végzésére jogosult szakértő, valamint a helyi építési szabályzat kidolgozása során a gyűjtőterületén érintett régészeti gyűjtőkörrel rendelkező múzeum, amely az újonnan beépítésre szánt területnek kijelölt terület terepbejárását térítésmentesen, 60 feltárássra alkalmas nap alatt végzi el (R. 84.§ (2) a)-b)).

2. Régészeti lelőhelyek Hövej település területén

A település nevével kapcsolatban többféle magyarázat létezik. Egy néprajzi adat szerint egy helyi halászberről, Hevej Vendelről nevezték el.¹ A település nevét a honfoglaláskor itt talált szlávoktól is származtatják (a Bereg-patak mellett három „-család” utótagú falu is létezett), Hövejsaládból egyszerűsödött 1430 után Hövej.² Kiss Lajos a 'hév', 'hő' szavakkal kapcsolja össze.³

¹ Hegedűs Attila: Győr-Moson-Sopron megye földrajzi nevei I. A kapuvári járás. 41. Győr, 1998.

² Mollay Károly: Földrajzi neveink magyarázatáról (Hozzászólás Kiss Lajos könyvéhez). Soproni Szemle 35(1981) 237-250.

³ Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára A-K. Budapest 1978. 613.

A település területéről az alábbi lelőhelyek ismertek:

1. táblázat: *Dőlten* szedve az azonosítatlan lelőhelyek

Lelőhely-azonosító	Lelőhely neve	Korszak/kultúra/jeleség	Változtatási szándékkal érintett
49300	<i>Hövej határa</i>	<i>kőeszköz és lándzsacsúcs</i>	<i>nem</i>
49299	<i>Falu sűrűje</i>	<i>ismeretlen korú sír</i>	<i>nem</i>
49298	<i>Cseresznyés-domb</i>	<i>újkőkori település</i>	<i>nem</i>
49297	<i>Venyedomb</i>	<i>bizonytalan jellegű lelet, római kor</i>	<i>nem</i>
63038	Vitnyédi utca	bizonytalan jellegű, ismeretlen korú lelet	igen
63030	Nagydűlői rétek	őskori telep, Árpád kori telep	nem
63022	Szigeti rétek	ismeretlen korú kemence	nem
49293	Nyároserdő	halomsír – bronzkor, halomsír – vaskor, temető – kelta, őskori kőeszköz, római település, bronzkori település, középkori település, ismeretlen korú település	igen
55821	Gazdák legelője	kora bronzkori település, kelta település, római település	nem
49289	Kavicsbánya	bronzkori település	nem
-	Csapodi dűlő	későközépkori település	igen

2.1.1. Hövej - Hövej határa (*azonosítatlan poligon*)

Az 1900-as évek elején kőeszközök és bronz tárgyak kerültek elő a településről. Feltehetőleg a lelőhelyhez köthetők azok az őrlő- és zúzókövek, amelyeket Kugler Alajos is említ.⁴ A Soproni Múzeum I. leltárkönyve 54.84.1-3. számokon vésőt, baltát és köpüs lándzsát is őriz a településről, lelőhelymegjelölés nélküli törzsanyagként.

Érintett helyrajzi számok: -

2.1.2. Hövej - Falu sűrűje (*azonosítatlan poligon*)

A sírhalmoktól kb. 2-300 méterre, K-i irányba a Falu sűrűje nevű dűlőn Nyikos Pál (Hövej, Fő utca 8.) szőlőjében 1951-52 körül egy "római" sírra bukkantak, edények, vaslándzsa, "vassisak" mellékletekkel. Egy vas tört találtak 1951-ben, vagy 1952-ben a mai tó DK-i sarka közelében Nyikos Pál egykori szőlőjében a kb. 50 cm mély rigolározásnál.⁵

Érintett helyrajzi számok: -

2.1.3. Hövej – Cseresznyés-domb (*azonosítatlan poligon*)

A Cseresznyés-dombról egy fenékkő került elő, amely 1903-ban jutott a Soproni Múzeumba. A lelőhely és a lelőköri körülmények ismeretlenek.

Érintett helyrajzi számok: -

⁴ Kugler Alajos: Vezető Sopronvármegye [sic!] és Sopron sz. kir. város egyesített [sic!] muzeumában [sic!]. Sopron 1903.

⁵ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 148.

2.1.4. Hövej – Venyedomb

A lelőhelyet a közhiteles nyilvántartás azonosítatlanként tartja számon. A hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó adattári források alapján a tanulmány készítésekor azonosítottuk a lelőhelyet.

Adattári források szerint a Kapuvárról D-re vezető országútról letérve, a höveji úttól jobb kéz felől, a Répce jobb partjának a közelében, egy magában álló halom a Venyedomb. A dombot kelet felől kétharmadig földvétel céljából már régebben leásták; római téglák kerültek elő belőle.

Hegedűs Attila gyűjtéséből tudható,⁶ hogy a Venyedomb a 8613-as jelű úttól északra található, a falut keleti irányba elhagyva a Várház-ér és a Répce között. Az általa közölt térkép adatait összevetve a rendelkezésre álló topográfiai térképpel a Venyedombot nagy bizonyossággal azonosíthatjuk a 0132/5 és 0132/4 hrsz.-ú ingatlanok keleti végében lévő kisebb magaslattal.

Érintett helyrajzi számok: 0132/4 és 0132/5

2.1.5. Hövej – Vitnyédi utca

A lelőhely létezése rendkívül bizonytalan, mivel a régészeti szakanyag se annak jellegét, se korszakát nem határozza meg. A nyilvántartásban őrzött poligont Németh Patrícia jelentette be 2009-ben. Leírása alapján a lelőhely a falu nyugati szélén található, kavicsbányászattal bolygatott területen. Az elérhető műholdfelvételek tanúsága alapján azonban se a kérdéses időben, se az előtt, se az után nem folyt kavicsbányászat a poligon területén.

A Soproni Múzeum Régészeti Adattára⁷ által kezelt dokumentumok alapján Tóth József (9024 Győr, Mónus Illés u. 52. III/2. sz. alatti lakos), okl. biztonságtechnikai- és tűzoltómérnök, szakértő 2002. augusztus 30-i érkezett bélyegzővel ellátott leveléhez csatolt térképmelléklet hivatkozik a lelőhelyre. Ezen a 032/22 hrsz.-ú ingatlantól keletre, a ma ismert poligon területén található négyzet alakzat a térképhez mellékelte jelmagyarázat szerint: „Itt is kerültek elő kavicsbányászat közben csontvázmaradványok.”

Érintett helyrajzi számok: 192/10, 192/11, 192/12, 192/13, 192/14, 190/3

2.1.6. Hövej – Nagydűlői-rétek

A lelőhelyet Gömöri János jelentette be, miután terepbejáráson azonosította. Az elérhető dokumentáció alapján ugyanakkor a lelőhely létezése rendkívül bizonytalan, mivel bár a bejelentő intenzív őskori és középkori településnyomoknak írja le a lelőhelyen talált jelenségeket,⁸ de a lelőhely meghatározása ellentmondásos. A Gömöri által készített hatástanulmány világosan azt írja, hogy a területen található intenzív őskori „településnyom pontosan ott található, ahol a villany-távvezeték vonala a gát vonalát metszi.”⁹ Mivel a településen egyetlen ilyen pont van – a Nyárosserdő lelőhely délkeleti sarkánál, az Irtás út nevű dűlőben – így az biztos, hogy a hatástanulmány készítője nem volt tisztában azzal, hogy éppen hol és melyik lelőhelyről vesz föl adatokat. Az ellentmondásokra Németh Patrícia régészeti felügyelő is felhívta a figyelmet 2009-ben.¹⁰

⁶ Hegedűs op.cit. 42.

⁷ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1090. és 1704.

⁸ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1091.

⁹ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1091.

¹⁰ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1709.

A jelenleg ismert poligon a Németh Patrícia által jelzett anomália ellenére került mai helyére, a Rákóczi utca végére. Hatástanulmányunk készítése kapcsán elérhető adattári anyagban legalábbis semmilyen utalás nem található arról, hogy a jelzett anomáliát figyelembe vették volna-e.

Érintett helyrajzi számok: 0154/32, 0154/33, 0154/17, 0154/18, 0154/20, 0154/21, 3/9

2.1.7. Hövej – Szigeti-rétek

Gömöri János 2007-es terepbejárásán különíti el a lelőhelyet. Az adattári feljegyzés alapján a 0132/4 helyrajzi számú szántón, a műúttól 100 méterre északra, a Répce töltéstől 45 méterre kelet felé, 5 méter hosszán és 1 méter szélesen egy szétszántott kemence nyoma látszik. A 65x55 méteres poligon átlóg a szomszédos 0132/3 hrsz.-ú ingatlanra is.¹¹

Németh Patrícia régészeti felügyelő 2009-es jelentése alapján „A »hatástanulmány«-ban a Szigeti rétekről szóló leírás és a kataszteri térképen való jelölés nem felel meg az EOV térképen való jelölésnek.”¹²

A lelőhely létezése tehát a 2007-es hatástanulmány készítőjének hibájából bizonytalan.

Érintett helyrajzi számok: 0132/3, 0132/4

2.1.8. Hövej – Nyároserdő

A XIX. század végére a Nyároserdő északkeleti felének nagy részét leirtották, ekkor váltak láthatóvá az egykori Vince-majortól K-re lévő halmok. (A Vince-major Hövejtől kb. 1 km-re, a Vitnyéd felé vezető úttól K-re feküdt, egykori helyét kis bányagödörök fogják körbe.) 1891-ben Bella Lajos az írtásföldön 12 halmot figyelt meg, melyek jó része már ekkor is alig érte el az 1 métert, mára viszont teljesen eltűntek. 1874-ben az egyik halomból sok bronztárgy került elő, amikor földjét elhordták a Répce védőgátjához. Paúr Iván 1884-ben a falutól északnyugatra kb. 500 méterre, a nép által Jégverem-sűrűnek nevezett területen négy nagyobb és két kisebb halmot írt le és egyet föl is tárt. A négy nagyobb halom egy négyszöget képez, közülük a K-NY-i átló mentén lévő két tumulust tárta fel. Az a halom, amelyből 1874-ben több bronztárgy került elő, nem eredményezett csak szórványos edénytöredékeket. Az ezzel rézsútosan szemben álló halomban különböző mélységben két csontváz került elő. A két kisebb halomból egy pattintott kőszközön kívül nem bukkant másra.

1958-ban egy újabb sírhalmot (5. sz.) kezdtek bányászni (építkezéshez a földet innen hordták).¹³ A feltárás alapján a halomból kora vaskori fibula és őskori kerámia is előkerült.¹⁴ A szórványleletek a Hallstatt korba helyezik. A halom mellett nagy és vastag égési folt volt megfigyelhető.

A helyi legenda szerint a halmok törökkoriak.¹⁵

2007. máj. 4-én Németh Patrícia és Losonczy Máté helyszíni szemlét végzett Hövej-Nyároserdő területén. Az általuk készített jelentés szerint egy vállalkozó 3 halastavat alakított ki a területen. A szerzők feltételezik, hogy ezzel a halomsírok többségét – amelyek már 50 évvel korábban is alig voltak megfigyelhetők (és amint láttuk már a XIX. század végén, Bella Lajos idejében is alacsonyak voltak) – teljesen elpusztította. A szerzők megállapították, hogy a kavicsbányászat előtt a kivitelező a leszedett humuszréteget szétterítette a halastavak környékén. Ennek eredményeként az egész területen nagy mennyiségben található az őskorin kívül nagyszámú római kori edénytöredék és téglá is.

¹¹ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1091.

¹² Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1700.

¹³ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 148.

¹⁴ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 152.

¹⁵ Cf. Hegedűs op.cit. 43.

Feltételezhető, hogy az I. számú tó északi részén található félszigeten azonban eredeti állapotában megmaradt egy halom.¹⁶

Az I. sz. tótól nyugatra lévő erdőben (098a hrsz) két bolygatott, nagyméretű halmot, az Irtásban egy bolygatott és három ép halmot, továbbá több halom-gyanús kiemelkedést találtak, helyüket GPS-szel bemérték. A nagyméretű, markánsan kiemelkedő dombok valószínűleg elsőként estek a helyiek kíváncsiságának áldozatául, bár az adatközlő szerint ezek nem kincskeresési szándékkal lettek megbolygatva (a világháború idején néhány ember ide "sáncolta" be magát). Ezek a közepükön kiásott halmok ma is élénk látogatottságot élveznek, erre a mindegyik halmon megfigyelhető tüzelési nyomok utalnak.

2007. május 5-én, 6-án és jún. 9-én Németh Patrícia ismét kiszállt a Hövej-Nyároserdő elnevezésű lelőhelyre. A terepbejárás tisztázódott a lelőhely hozzávetőleges elhelyezkedése.¹⁷

A tó kiterjesztett határát jelentő 0120 hrsz-ú árok túlsó, É-i oldalán egy jármű által kivájt nyomvonalon kb. 50 cm széles sávban járta be Németh Patrícia a területet K-NY-i irányban. A leletek a 269. sz. úttól (0122/2 hrsz) számítva kb. 30 m-rel NY felé kezdtek jelentkezni, ahol a felszín már enyhén emelkedő.

Az egész dűlőben több kisebb kiemelkedés található, de mivel ezek magassága nem éri el a fél métert, ezért a térkép nem jelöli, szabad szemmel azonban jól láthatóak. A bejárt kis felület és a fedettség ellenére 20 db őskori edénytöredéket lehetett összegyűjteni. A leletek végig megtalálhatók a 0120 hrsz-ú árok vonaláig, ezért erősen valószínűsíthető, hogy a szomszédos dűlőben, az újkori árok túloldalán, a látványtó területén régészeti objektumokat ástak szét; a dűlő K-i határát jelentő 269. sz. földúton végig megtalálható volt az őskori leletanyag (és egy középkori töredék).

2007. szeptember 27-én a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal helyszíni szemlét tartott a lelőhely kiterjedésének tisztázása céljából. A szemle eredményeként helyben hagyták a Németh Patrícia által tett korábbi megállapításokat.¹⁸

2007. december 7-én a KÖH munkatársai újabb terepbejárást tartottak a halomsírok területén, amelynek során térinformatikai rendszerrel fel is mérték ill. térképre is illesztették őket. A terepbejárásról készült jelentésükben megállapították, hogy a Kardos-ér menti bronzkori település és a halomsírok egyetlen komplexumot alkotnak és az 1. sz. halastó területére esett a legjelentősebb halomkoncentráció.¹⁹

A 2007-es terepbejárások alapján 2009-ben a KÖH határozattal a lelőhely poligonját nyilvántartásba vette.²⁰

Az M85-ös út építéséhez kapcsolódó előzetes vizsgálatok során készült légifotók feltehetőleg régészeti korú anomáliákat mutatnak azokon a területeken (azoknak a déli határában), ahová Vítnyéd – Négyöles tavak lelőhely poligonját jelöli a nyilvántartás.²¹

2022-ben Dr. Mrenka Attila több halomsírt is azonosított a poligon nyugati szélén, ezeket azonban a változtatási szándékkal érintett területeket nem érinti.

¹⁶ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1036.

¹⁷ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 905.

¹⁸ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1076.

¹⁹ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1096.

²⁰ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1235.

²¹ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1708.

Érintett helyrajzi számok: 098, 099, 0100/1, 0101, 0103/2, 0103/3, 0103/4, 0104, 0105/1, 0105/2, 0106, 0108/2, 0108/1, 0108/3, 0109, 0110/3, 190/48, 190/49, 190/50, 190/51, 190/52, 190/63, 190/64, 190/65, 190/66, 190/67, 190/68, 190/69, 190/70, 190/71, 190/72, 190/73, 190/74, 190/75, 190/76, 190/77, 190/78, 190/83, 190/84, 190/85, 190/86, 190/87, 190/88, 190/89, 190/90, 190/91, 190/92, 190/93, 190/94, 190/95, 190/96, 190/97, 190/98, 190/99, 190/100, 190/101, 190/102, 190/103, 190/104, 190/105, 190/106, 190/107, 190/108, 190/109, 190/110, 190/111, 190/112, 190/113, 190/114, 190/115, 190/116, 190/117, 190/118, 190/119, 190/120, 190/121, 190/122, 190/123, 190/124, 190/125, 190/126, 190/127, 190/128, 190/129, 190/130, 190/131, 190/132, 190/133, 190/134, 190/139, 190/140, 190/141, 190/142, 190/145, 190/144, 190/146, 190/147, 190/148,

2.1.9. Hövej – Gazdák legelője

2007 február 8-án Németh Patrícia helyszíni szemlét tartott, mivel Németh Zoltán Levente Himod település északi határában halastavat kívánt létesíteni.²² A terepbejáráshoz kapcsolódóan már a höveji határban, egy keskeny parcellán különítette el a lelőhelyet, ahonnan kora bronzkori anyagot, római kori kerámiát és középkori töredékeket talált, ill. közvetlenül a Kardos-ér partján nagy valószínűséggel kelta kerámiát. Északi és déli irányba a lelőhelyet nem tudta lehatárolni.²³

Érintett helyrajzi számok: 0240/1, 05, 0154/28, 0154/29, 0239

2.1.10. Hövej – Kavicsbánya

Gömöri János 2001-ben Németh Gyula bejelentése nyomán próbafeltárást végzett az akkori bánya bővítéséhez kapcsolódóan. Ekkor őskori (bronzkor), díszítés nélküli, barna színű kerámiatöredékeket talált a lehumuszolt felszínen ill. egy 300*240 cm-es, 40-50 cm mély gödröt is föltárt.²⁴

Érintett helyrajzi számok: 190/32, 190/33

2.1.11. Hövej – Csapodi-dűlő

Hövej Község Önkormányzata a 2007-ben készült örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarésének kiegészítését kérte 2009-ben Gömöri János régésztől, aki ennek kapcsán végzett terepbejárást a falu délnyugati határában. 2009. április 5-én keltezésű jelentésében Hövej 026/3, 09/3 és 012 hrsz.-ú ingatlanok lehetséges régészeti érintettségét jelentette, bár a lelőhely azóta sem került föl a közhiteles nyilvántartásba.²⁵ Később ezeket az adatokat változtatás nélkül emelte át a településről készült kiegészített hatástanulmányba, ekkor azonban már egyértelműen régészeti lelőhelynek jelezte. (A korábbi jelentésben a lelőhelynek még nem található elnevezése, ez csak a végleges, letisztázott tanulmányba került be.)²⁶

Érintett helyrajzi számok: 026/3, 09/3, 012

²² A kérdéses ingatlan Himod község közigazgatási területének északi határán található.

²³ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1020.

²⁴ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 871.

²⁵ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1249.

²⁶ Soproni Múzeum Régészeti Adattár 1255.

3. A rendezés során tervezett változások hatáselemzése a régészeti örökségre

3.1. Rövid és középtávú változások

Nagyobb arányú rövid és középtávú változások a település északi részén, a lakott terület közvetlen peremén ill. attól közvetlenül nyugatra valósulnak meg. A Berek horgásztavak legészakibb tagjától északra és keletre a jelenleg általános mezőgazdasági besorolású területek különleges bányaterületekké alakulnak, amellyel párhuzamosan a jelenlegi tó vízgazdálkodási területe is bányaterület lesz. Ennek délnyugati sarkában falusias lakóterületből szintén különleges bányaterület lesz.

A Diófa sétánytól délre, a Tündér utcáig, a tó és a csatorna közötti különleges kempingterületből lakóterület lesz.

A Horgász utcától délre a Vitnyédi utcáig a 032/22 hrsz.-ú mezőgazdasági területből különleges bányaterület, a vele keletről szomszédos 190/3 hrsz.-ú ingatlanból különleges sportterületből különleges bányaterület lesz.

A 026/7, 026/6, 026/4, 026/3 hrsz.-ú általános mezőgazdasági területből különleges mezőgazdasági üzemi terület lesz.

A 024/5-3. hrsz.-ú mezőgazdasági területből különleges rekreációs terület lesz.

A rövid és középtávú fejlesztések iránya a régészeti örökség szempontjából irreverzibilis, azok megvalósulása a lelőhelyek kontextusát gyökeresen átalakítja.

3.2. Hosszútávú hatások

A különleges bányaterületek rekultivációja keretében azokat részben falusias lakóterületekké, részben vízgazdálkodási területekké alakítják.

A jelenleg a falu nyugati határában található, az M85-ös gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan nyitott és kitermelt bányaterületeket különleges gyógyászati területekké alakítják.

3.3. A tervezett változások hatása a régészeti örökségre

3.3.1. Általános elemzés

A régészeti örökség szempontjából a rövid és középtávú hatások tarthatók kockázatviselőkné. A tervezett bányászati tevékenység a sztratigráfiai kontextus teljes megsemmisítését jelenti, amely a régészeti lelőhelyek pusztulását idézi elő.

A lakóterület fejlesztéssel párhuzamosan megvalósuló infrastrukturális fejlesztés bár a bányászati tevékenységnél jóval kisebb mértékben, de hasonló eredménnyel jár. A megépülő lakóingatlanok, a terület elkerítése a későbbi tudományos kutatást megnehezíti, adott esetben lehetetlenné teszi.

3.3.2. A változási szándékkal érintett régészeti lelőhelyek elemzése

A hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó terepi vizsgálatok, a múzeumi adattárak és a szakirodalmi adatok egybevetése alapján a tervezett változások miatt a régészeti lelőhelyek kockázatviselőkké válnak.

3.3.2.1. Hövej – Hövej határa (azonosítatlan poligon)

Az azonosítatlan poligon jellegénél fogva nem tartható érintettnek.

3.3.2.2. Hövej – Falu sűrűje (azonosítatlan poligon)

Az azonosítatlan poligon jellegénél fogva nem tartható érintettnek.

3.3.2.3. Hövej – Cseresznyés-domb (azonosítatlan poligon)

Az azonosítatlan poligon jellegénél fogva nem tartható érintettnek.

3.3.2.4. Hövej – Venyedomb

A hatástanulmány készítése kapcsán végzett adattári kutatással a lelőhely helyét sikerült megnyugtatóan tisztázni. Területén jelenleg is mezőgazdasági művelés zajlik, a hatástanulmány tárgyát képező módosításokkal nem érintett.

3.3.2.5. Hövej – Vitnyédi utca

A nyilvántartási adatok alapján a lelőhely a Vitnyédi utcától északra található. A lelőhelyet a 190/3 hrsz.-ú ingatlannal kapcsolatos változás érinti (zöldterületből különleges bányaterület). A nyilvántartásban őrzött adatok alapján kérdéses, hogy a lelőhely valóban régészeti korú-e (figyelembe véve, hogy a falu nyugati határában több forrás által is megerősítve jelentős harcok voltak a második világháborúban.) A terepbejárás során ellenőrzött területen legelőt találtam. A nyári melegben a vegetációban itt is, ott is kisebb üres foltok látszottak, a terület jól járható és közepesen kutatható tartható. A fémkeresős vizsgálat nem hozott eredményt, a terepbejáráson régészeti lelet nem került elő. Vizsgálatunkkal nem tudtuk megerősíteni az ismert poligon területét, viszont nagy biztonsággal kijelenthető, hogy annak jelölt területénél a lelőhely – amennyiben valóban létezik – nem nagyobb.

A tervezett bányászati tevékenység a régészeti lelőhelyet megszünteti, így a földmunkák megkezdése előtt az illetékes örökségvédelmi hatóságot mindenképpen értesíteni kell.

3.3.2.6. Hövej – Nagydűlői-rétek

A lelőhelyet a hatástanulmány tárgyát képező változások nem érintik.

3.3.2.7. Hövej – Szigeti rétek

A lelőhelyet a hatástanulmány tárgyát képező változások nem érintik.

3.3.2.8. Hövej – Nyároserdő

A tervezett változtatások a lelőhely több, mint felét érintik. A rövid és középtávú változtatások következtében a lelőhely esetleges rétegtani összefüggései irreverzibilis módon átalakulnak, amelyek a lelőhely megszűnéséhez vezetnek.

A terepbejárás során a lelőhelytől keletre lévő kaszálón, a Kardos-ér menti földeken több kisebb, az őskorra és a római korra keltezhető apró kerámiatöredéket gyűjtöttem. A majdnem 23 ha-os területen talált 15 db kerámia azonban egyáltalán nem intenzív lelőhely képét rajzolja ki. Mindez összefüggésben állhat a terület művelési ágával, mivel a terepbejárás idején kaszálóként hasznosították.

A lelőhely poligonján belül több terület is járhatatlannak bizonyult. A terület délkeleti sarkában (a Horgász u. vonalától a Sellő u. keleti felén) a Kardos érig még lábon áll a termény. A legészakabbi tó elkerített, tőle északra kisebb legelő, majd egy fiatal nyársurjánokkal és derékig érő gazzal borított tábla, ill. ettől keletre, a fasor túlsó oldala sem vizsgálható a növényzet miatt.

Utóbbi területen az M85-ös gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan Eke István végzett adatgyűjtést és Ott Brasch légifotója alapján megállapította, hogy a terület északi peremén több, feltehetőleg régészeti korú anomália is látható. Az Előzetes Régészeti Dokumentációhoz készült térképet georeferáltam és a jelenségeket ráillesztettem a terepbejárás térképre.

A terepbejárás nem tudta se megerősíteni, se megcáfolni a Németh Patrícia és Losonczi Máté által tett megállapításokat, amely szerint a kérdéses területeken több, kisebb, laposabb, akár halomsírnak is tartható kiemelkedés látható. Terepi vizsgálatunk idején feltehetőleg az intenzív mezőgazdasági művelés miatt ilyen jelenségek már nem voltak azonosíthatók a vizsgált területen. Rendkívül feltűnő azonban a régészeti fémleletek hiánya.

A Németh Patrícia és Losonczi Máté által említett rendkívül intenzív kerámiaszóródási foltokat nem sikerült a jelen körülmények között azonosítani, de megjegyzendő, hogy amennyiben azok valóban a korábbi bányászat elterített földjével kerültek jelenlegi helyükre, úgy semmiképpen sem számíthatók bele a régészeti poligon területébe, hiszen másodlagos helyzetük révén nem a régészeti kontextust, hanem az elterítés folyamatát jelzik. Ezek pontos helyzetét csak ideális körülmények között végzett terepbejárás, fémkereső műszeres lelőhelyfelderítés és feltárások tisztázhatják, ill. a pontos tervek ismeretében döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány tisztázhatja.

A Tündér u. folytatásában, a Diófa sétány és a Tündér utca közötti területen a változtatási szándékkal érintett terület egy jelenleg gyepként hasznosított, ligetes területet jelent. A felszínen kerámiát nem lehetett találni, régészeti korú fémanyag nem került elő. A kérdéses lelőhelyrészen a változtatási szándékok (különleges kempingterületből lakóterület fejlesztés) a jelenlegi jogszabályok betartása mellett nem veszélyezteti a régészeti lelőhely létét.

3.3.2.9. Hövej – Gazdák legelője

A lelőhelyet a hatástanulmány tárgyát képező változások nem érintik.

3.3.2.10. Hövej – Kavicsbánya

A lelőhelyet a hatástanulmány tárgyát képező változások nem érintik.

3.3.2.11. Hövej – Csapodi-dűlő

A terepbejárással elértük a lelőhelynek jelzett poligon területét, de azon semmiféle régészeti leletet nem sikerült találni a kedvezőtlen megfigyelési viszonyok (vegetációs fedettség) miatt. Az adattári információk alapján a lelőhely létét a különleges mezőgazdasági üzemi terület csak kis mértékben veszélyezteti.

3.3.2.12. Lelőhelyen kívüli, változással érintett területek

A 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz.-ú területeken a nyilvántartás nem ad otlog régészeti lelőhelyet. A terepi vizsgálatunk során rét/legelőként/kaszálóként azonosítottuk a terület jelenlegi felhasználási módját. A vegetáció miatt vizsgálatra csak korlátozottan alkalmas területnek nem volt megállapítható régészeti érdekeltisége. Hasonló megállapítást tehattünk a 024/5-3 hrsz.-ekkel kapcsolatban is.

4. Értékvédelmi terv (régészet)

4.1. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények

A régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak (Kötv. 9.§). A fenntartható használat a védett kulturális örökség olyan módon történő használata – ideértve a kármegelőző és a kárcsökkentő tevékenységet is, amely nem haladja meg a szakmailag indokolt mértéket és nem vezet az örökség elemeinek állapotromlásához, így biztosítva a fennmaradásukat a jelen és a jövő nemzedékek számára (Kötv. 7.§ 4.).

4.1.1. Megelőző jellegű intézkedések

A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni (Kötv. 19.§ (1)). A nyilvántartott régészeti lelőhelyeken állapotromlással járó tevékenységet csak a Kötv. és a R. alapján lehet végezni (R. 21.§ (1)). Állapotromlásnak minősül a réteg vagy rétegsor átvágása, a történeti összefüggés megszüntetése, a régészeti leletek eredeti helyükről történő elmozdítása régészeti feltárás nélkül (Korm. rendelet 21.§ (2)). A földmunkával járó beruházásokkal el kell kerülni a védett nyilvántartott régészeti lelőhelyeket, a nyilvántartott tájképi jelentőségű régészeti lelőhelyet (halomsírok, földvárak, romok) és az eredeti összefüggéseiben megmaradt, helyben és fizikai állapotromlás nélkül megőrzendő régészeti emléket (R. 21.§ (3)). Célszerű már a beruházás tervezési szakaszában megkeresni a területileg illetékes örökségvédelmi hatóságot (Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály, cím: 9021 Győr, Árpád út 32., tel.: 96/795-198; epites.gyor@gyor.gov.hu) a beruházás esetleges régészeti örökségre jelentett veszélyeinek tisztázása céljából.

Külön ki kell emelni, hogy a 155/2016. (VI.13.) Kormányrendelet a lakóépület egyszerű bejelentéséről értelmében a bejelentés nem minősül közigazgatási hatósági eljárás megindítására irányuló kérelemnek, sem hivatalbóli eljárás megindítására okot adó körülménynek (155/2016. (VI.13.) Kormányrendelet 2.§ (1).) A Korm. rendelettel párhuzamosan hatályban maradtak a Kötv. lelőhelyek védelmére vonatkozó rendelkezései. Így a Kötv. 8. § alapján a régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak, amikor az (1) bekezdés kimondja, hogy a Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, és e törvény erejénél fogva védelem alatt áll. A Kötv. 19. § (2) bekezdése szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. A Kötv. 22. § (1) bekezdése értelmében a nyilvántartott régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén megelőző régészeti feltárást kell végezni.

Mindezek alapján a lakóépület építésének bejelentésével párhuzamosan az ingatlan tulajdonosa/építtető köteles a munkálatokat az illetékes kormányhivatal örökségvédelmi osztálya felé jelezni és az általuk kiadott előírások alapján az előírt régészeti szaktevékenység biztosításáról gondoskodni.

Hövej község egész kül- és belterülete régészeti érdekű területnek számít. Ezen belül is kiemelten hangsúlyosak a természetes vízfolyások, a Répce, a Kardos-ér vidéke és a tartósan erdővel fedett területek, ill. azok környezete, amely területeken eddig ismeretlen régészeti leletek, lelőhelyek előkerülése valószínűsíthető, ezért fokozott figyelemmel és óvatossággal kell eljárni minden földmunkával járó beruházás, területfejlesztés esetén. A beruházás megtervezése előtt a beruházás

megvalósíthatóságának érdekében a beruházás helyszínét célszerű kulturális örökségvédelmi szempontból is megvizsgálni és régészeti szakértő segítségét kérni. Az ilyen területekre tervezett beruházások esetében célszerű az örökségvédelmi hatósággal való előzetes egyeztetés.

Amennyiben a megvalósítandó beruházás a Kötv. 7.§ 20. alapján nagyberuházásnak minősül (teljes bekerülési költsége meghaladja a bruttó 500 millió forintot, vagy a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt beruházás, vagy védmű-, töltés- és a 2500 ha alapterületet meghaladó árapasztó- vagy árapasztó tározó-építés, esetleg olyan közcélú beruházás, melynek megvalósítása érdekében a kisajátításról szóló törvény szerint kisajátítást végeztek), a projekt kivitelezése előtt a Kötv. 23/C.§ (1) értelmében Előzetes Régészeti Dokumentációt (ERD) kell készíteni. Az előzetes régészeti dokumentációt a beruházóval kötött írásbeli szerződés alapján a jogszabályban kijelölt szerv készíti el (Kötv. 23/C.§ (3)). Ez a szerv a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Régészeti Intézet (NRI) https://mnm.hu/elozetes-regeszeti-dokumentacio_1682339870.

Központi elérhetőség: regeszetiprojektiroda@mnm.hu

Füredi Ágnes	Kikindai András	Majerik Vera
+36 70 902 3570	+36 20 259 4952	+36 30 014 4353
furedi.agnes@mnm.hu	kikindai.andras@mnm.hu	majerik.vera@mnm.hu

Régészeti ügyekkel kapcsolatos általános tájékoztatás:

Keszthelyi Orsolya	Skriba Judit
+36 30 083 2714	+36 30 580 3496
keszthelyi.orsolya@mnm.hu	skriba.judit@mnm.hu

Az előzetes régészeti dokumentációt a földmunkával járó tevékenység engedélyezésére vagy a földterület megszerzésére irányuló azon első hatósági eljárás megindítására irányuló kérelemhez kell mellékelni, amelyben az örökségvédelmi hatóság eljár vagy szakhatóságként vagy a szakkérdés vizsgálatával közreműködik (R. 40.§ (7)). Ilyen esetben az előzetes régészeti dokumentáció részeként elkészült feltérési projektterv alapján határozza meg az örökségvédelmi hatóság a projekt földmunkáihoz szükséges régészeti feladatellátás fajtáját és mértékét.

4.1.2. Mentő jellegű intézkedések

A miniszteri döntéssel, határozattal vagy a törvény alapján miniszteri rendelettel védetté nyilvánított kiemelkedő történeti és kulturális jelentőségű, nyilvántartott régészeti lelőhely védetté nyilvánított régészeti lelőhelynek minősül (Kötv. 7.§ 45.). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeken nem lehet olyan tevékenységet folytatni, amely a lelőhelynek akár részleges állapotromlását eredményezheti (Kötv. 13.§ (1)). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyhez védőövezetet lehet kijelölni. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket kiemelten vagy fokozottan védett régészeti lelőhely kategóriába kell sorolni (Kötv. 13.§ (3)). A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyeket a földmunkával járó beruházással el kell kerülni (R. 21.§ (3)). A R. 53. § (1) bekezdése alapján a hatóság örökségvédelmi engedélye szükséges a – más hatóság (örökségvédelmi szakhatóság hozzájárulásával vagy szakkérdés vizsgálata alapján kiadott) engedélyéhez nem kötött – minden 30 centiméter mélységet meghaladó földmunka,

tereprendezés, depó, feltöltés, töltés létesítése védetté nyilvánított régészeti lelőhelyen. Hövej közigazgatási területén védett lelőhely nem található.

Engedélyköteles talajbolygatással járó beruházások esetén, nyilvántartott régészeti lelőhelyek területén a szakhatóságként vagy szakkérdés vizsgálatában közreműködő örökségvédelmi hatóság írja elő a szükséges régészeti feladatellátás módját. A régészeti feladatellátás költségeit a mentő feltárás kivételével annak kell fedeznie, akinek az érdekében az elvégzendő földmunka vagy nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált (Kötv. 19.§ (3)). A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető, melyet a R. 8. melléklete szabályoz. Tehát a nyilvántartott régészeti lelőhelyen megvalósuló beruházás során célszerű a beruházónak a régészeti feladatellátás idő- és költségigényével is számolnia.

Amennyiben bármilyen régészeti feltáráson kívüli földmunka során régészeti emlék, lelet vagy annak tűnő tárgy kerül elő, a felfedező, a tevékenység felelős vezetője, az ingatlan tulajdonosa, az építető vagy a kivitelező köteles az általa folytatott tevékenységet abbahagyni, majd a jegyző útján a hatóságnak (Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály, cím: 9021 Győr, Árpád út 32., tel.: 96/795-198; epites.gyor@gyor.gov.hu) azt haladéktalanul bejelenteni, amely arról haladéktalanul tájékoztatja a mentő feltárás végzésére jogosult intézményt (Kötv. 24.§ (2)). Az ügyintézés hatékonysága és az esetlegesen szükségessé váló mentő feltárás mielőbbi megkezdésének érdekében célszerű a mentő feltárás elvégzésére jogosult intézményt is haladéktalanul tájékoztatni (Soproni Múzeum, cím: 9400 Sopron, Fő tér 8., tel.: 0630/428-3147, email-cím: mrenka.attila@sopronimuzeum.hu). A feltárássra jogosult intézmény köteles a mentő feltárást haladéktalanul megkezdeni, és folyamatosan – az elvárható ütemben – végezni, az előkerült régészeti leleteket ideiglenesen elhelyezni (Kötv. 24.§ (3)). A mentő feltárás során felmerülő költségeket a feltárással jogosult intézmény viseli.

Hövej területén jelenleg 6 db azonosított lelőhely található. A tárgyalt régészeti lelőhelyek régészeti feltárása – eltekintve a beruházásokat megelőző feltárástól – jelenleg nem indokolt.

A településen található lelőhelyek olyan területeken fekszenek, amelyek mezőgazdasági művelés alatt állnak. A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken a talajművelésnek, különösen a mélyszántásnak negatív hatásai vannak. Amennyiben ezeken a területeken intenzív talajforgatásos talajművelés történik, akkor jelentős károk keletkezhetnek a kulturális örökség elemeiben. A művelési mód megváltoztatásával a káros folyamat megállítható lenne. A fásított területeken lévő lelőhelyet a növények mélyre nyúló gyökerei roncsolhatják. Amennyiben van rá lehetőség, az ismert régészeti lelőhelyek területén érdemes lenne szétterülő gyökérzetű fafajták használata, mivel a sekély, szétterülő gyökérzetük potenciálisan kevésbé roncsolja a régészeti örökségi elemeket.

A beépített, illetve részben beépített területeken fekvő régészeti lelőhelyek újabb beépítések és ehhez kapcsolódó közműfejlesztések, talajbolygató tevékenységek veszélyeztethetik. Amennyiben földmunkák során régészeti emlék vagy lelet kerül elő, a munka felelőse köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni, és a jegyző útján a hatóságnak (Győr-Moson-Sopron Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály, cím: 9021 Győr, Árpád út 32., tel.: 96/795-198; epites.gyor@gyor.gov.hu) haladéktalanul bejelenteni.

4.2. Önkormányzati és beruházói feladatok meghatározása

A mezőgazdasági művelés alatt álló területeken a talajművelésnek, különösen a mélyszántásnak negatív hatásai vannak. Amennyiben ezeken a területeken intenzív talajforgatásos talajművelés történik, akkor jelentős károk keletkezhetnek a kulturális örökség elemeiben. A régészeti lelőhelyek állagromlásának megakadályozása érdekében lehetőség szerint javasolt a szántó művelési ág

megváltoztatása úgy, hogy az a lelőhelyek tartós és további romlással nem járó fennmaradását biztosítsa (javasolt a rét vagy legelő művelési ág megfontolása). Ehhez az önkormányzat, a szakhatóság, a helyi szakemberek és az érintett magánszemélyek vagy vállalkozások konstruktív együttműködése szükséges. Javasolt a régészeti lelőhelyek vonatkozásában rendszeresen konzultálni régészeti szakértővel, különösen beruházások előkészítése, tervezése esetén, hogy a régészeti szaktevékenységek idő- és költségvonzata tervezhetővé váljon.

A helyi építési szabályzatba javasolt beépíteni az alábbi szövegrészt:

„Régészeti érintettség esetén a hatályos kulturális örökségvédelmi szabályok alapján kell eljárni.

Olyan esetben, amikor régészeti lelet vagy annak tűnő tárgya, régészeti emlék vagy régészeti korú jelenség kerül elő, a területileg illetékes jegyzőt értesíteni kell, aki haladéktalanul tájékoztatja az örökségvédelmi hatóságot. További intézkedésekig a munkálatokat a területen fel kell függeszteni, a terület őrzéséről a megtaláló köteles gondoskodni.

A régészeti örökséget és a műemléki értéket érintő kérdésekben a központi közhiteles örökségvédelmi nyilvántartásban és a rendezési tervhez készített örökségvédelmi hatástanulmányban foglaltak együttesen irányadók. Vitás kérdések esetében a közhiteles nyilvántartás adatait kell relevánsnak tekinteni.”

5. Összefoglalás

Hövej község területén bel- és külterületén 6 db nyilvántartott és 4 db azonosítatlan lelőhely található jelenleg. Ezen régészeti lelőhelyek ex lege védeltséget élveznek. A településen az őskortól a középkorig bezárólag minden nagyobb régészeti korszak hagyatéka képviselve van. A Hanságba ömlő Répce, Kardos-ér és Kis-Rába nemcsak természetes É-D irányú közlekedési folyosót jelentett, hanem árvízkor elterülő vizeivel a települést el is választotta a vízfolyásoktól nyugata lévő területektől. A folyamatszabályozás előtti időkig a község területe ezért fontos átkelőhelyként funkcionálhatott. Az áradások által elterített termékeny hordalékföld és a jó vízháztartású talajok miatt minden régészeti korszakban ideális körülmények találhatott az ember a megtelepedésre.

Nyilatkozat

Alulírott, Dr. Mrenka Attila régész, nyilatkozom, hogy a 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet 84.§ (2) a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarész szakterületre vonatkozó szakértői névjegyzékben.

Egyetemi oklevél száma:	251/2010
Kiállító intézmény:	Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Történettudományi Intézet Régészet Tanszék
Doktori oklevél száma:	40/2019/PhD/a.
Kiállító intézmény:	Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola
Szakértői nyilvántartási szám:	21-0496

Az általam ellenjegyzett döntéselőkészítő örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi munkarésze az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készült.

Képek

1. Nyároserdő lelőhely keleti felének északi része délről fotózva

2. Nyároserdő lelőhely keleti felének déli része északról fotózva

3. Nyároserdő lelőhely keleti felének felszíne

4. Nyároserdő lelőhely keleti felének felszíne a kavicskibúvásos felszínnel

5. Nyároserdő lelőhely keleti részének északi fele keletről fotózva

6. Nyároserdő lelőhely keleti részének keleti széle délről fotózva

7. Nyároserdő lelőhely keleti részének keleti széle északról fotózva

8. Művelési ág váltás Nyároserdő lelőhely keleti szélén keletről fotózva

9. Nyároserdő lelőhely keleti felének déli vége északról fotózva a lábon álló terménnyel

10. Nyároserdő lelőhely , a tótól közvetlenül keletre lévő felszín

11. Nyároserdő lelőhely keleti fele délről fotózva

12. Nyároserdő lelőhely keleti fele délről fotózva

13. Nyároserdő lelőhely keleti fele délről fotózva

14. Nyároserdő lelőhely északkeleti része keletről fotózva

15. Nyároserdő lelőhely északi része délről fotózva

16. Nyároserdő lelőhely északi része nyugatról fotózva

17. Nyároserdő lelőhely északi részének keleti széle délről fotózva

18. Nyároserdő lelőhely északi része északról fotózva

19. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek északról fotózva

20. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek északi részének nyugati széle

21. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek ligetes terület

22. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek déli fele keletről fotózva

23. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek északi fele délről fotózva

24. Hövej 190/119-117 hrsz.-ek nyugati fele

25. Nyároserdő lelőhely, az erdőtől keletre lévő út

26. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tó északi határa

27. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tótól északra lévő terület

28. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tótól északra lévő terület felszíne kavicskibúvásokkal

29. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tótól északra lévő terület keleti széle délről fotózva

30. Nyároserdő lelőhely északi határa, ahol Ott Brasch légifotói alapján azonosítottak jelenségeket

31. kép: Nyároserdő lelőhely északi fele. Ma már nem fedezhetők föl azok a „halomszerű” képződmények, amelyeket az adattári források említenek

32. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tótól északra lévő terület az északnyugati sarokból fotózva a nyársurjánokkal

33. Nyároserdő lelőhely, a legészakibb tótól északra lévő terület felszíne

34. Hövej 190/3 és 032/22 hrsz-ek közepe nyugatról fotózva

35. Hövej 190/3 és 032/22 hrsz-ek északi része

36. Hövej 190/3 és 032/22 hrsz-ek déli része északról fotózva

37. Hövej 190/3 és 032/22 hrsz-ek északi részének keleti széle

38. Hövej 190/3 és 032/22 hrsz-ek déli részének nyugati része, a Hövej – Vitnyédi u. lelőhely területe

39. Hövej 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz. északnyugati része

40. Hövej 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz. délnyugati széle

41. Hövej 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz. déli vége

42. Hövej 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz. keleti vége

43. Hövej 026/7, 026/4 és 026/3 hrsz. keleti széle

44. Hövej 024/4 és 024/3 hrsz

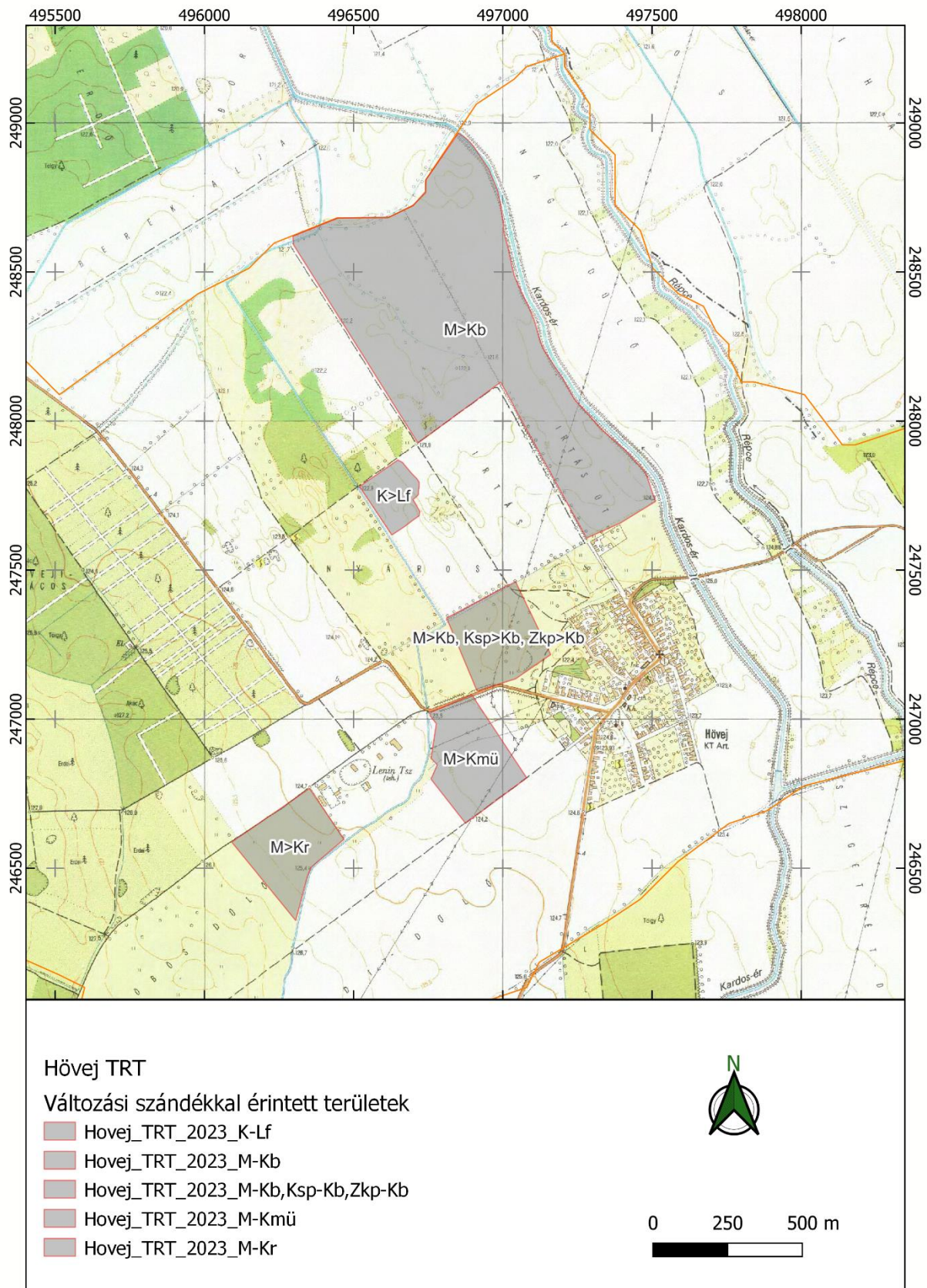

45. Nyároserdő keleti szélén gyűjtött apró őskori kerámiatöredékek

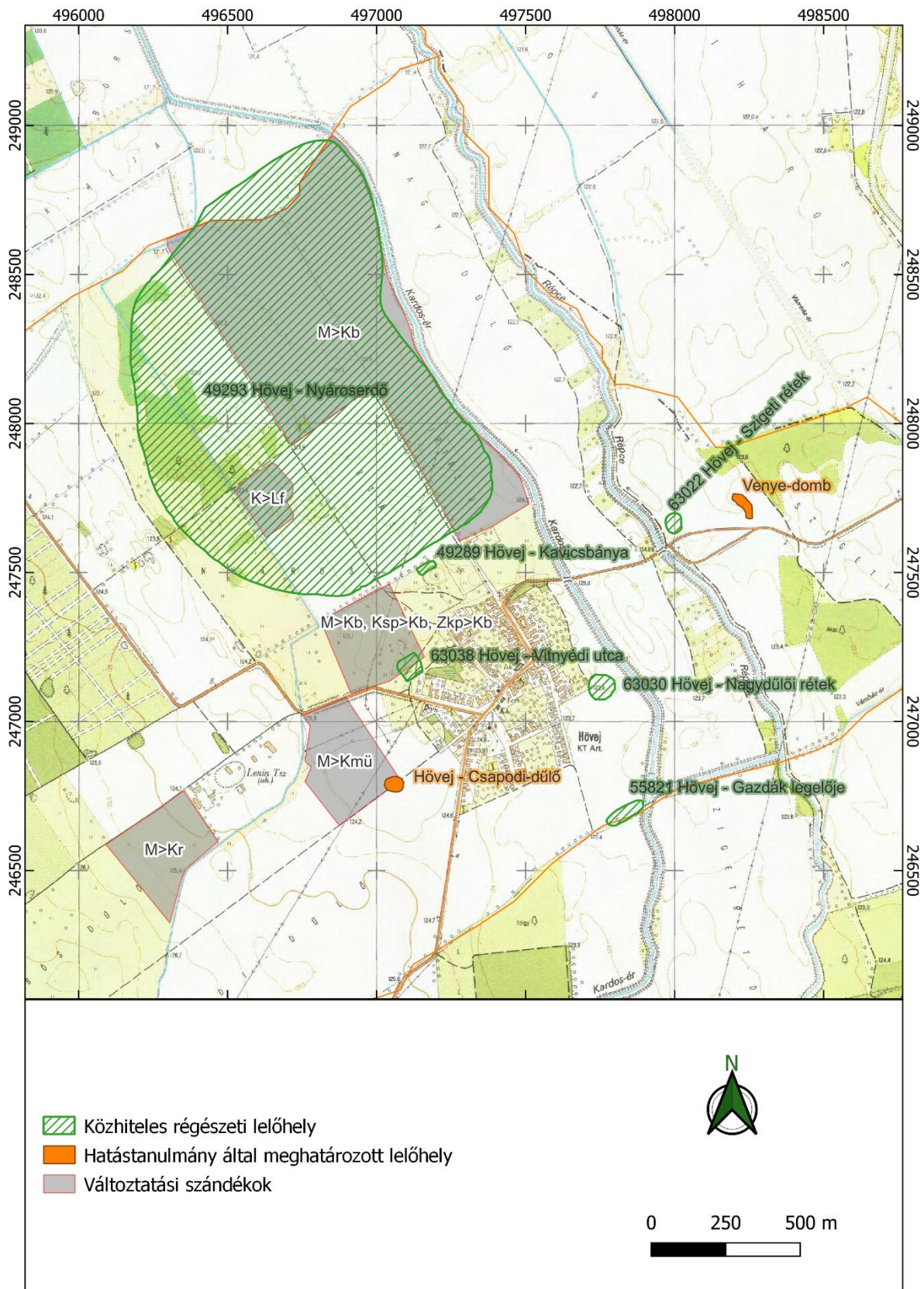

46. Feltehetőleg késő bronzkori bordadíszes töredék

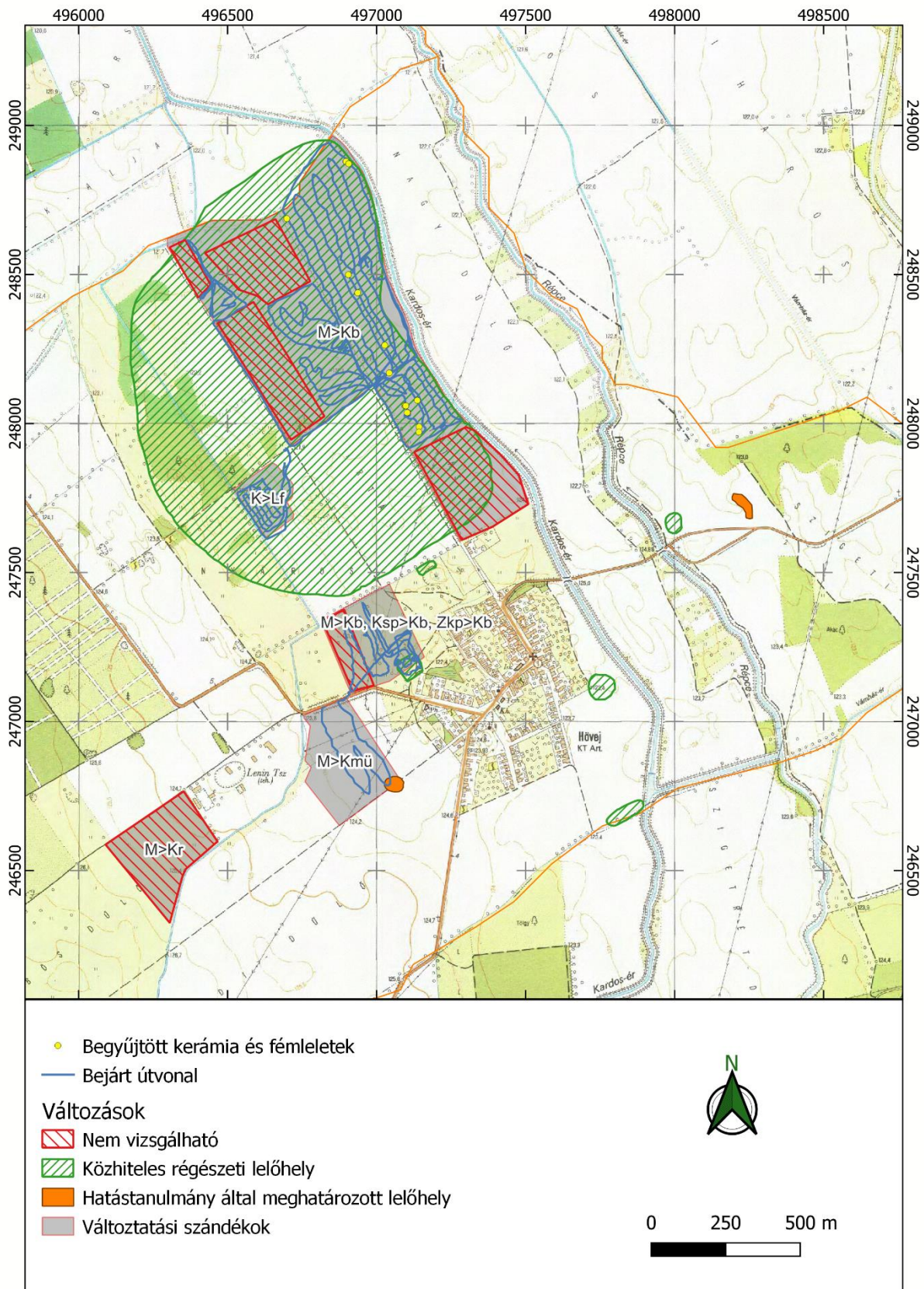
Térképek

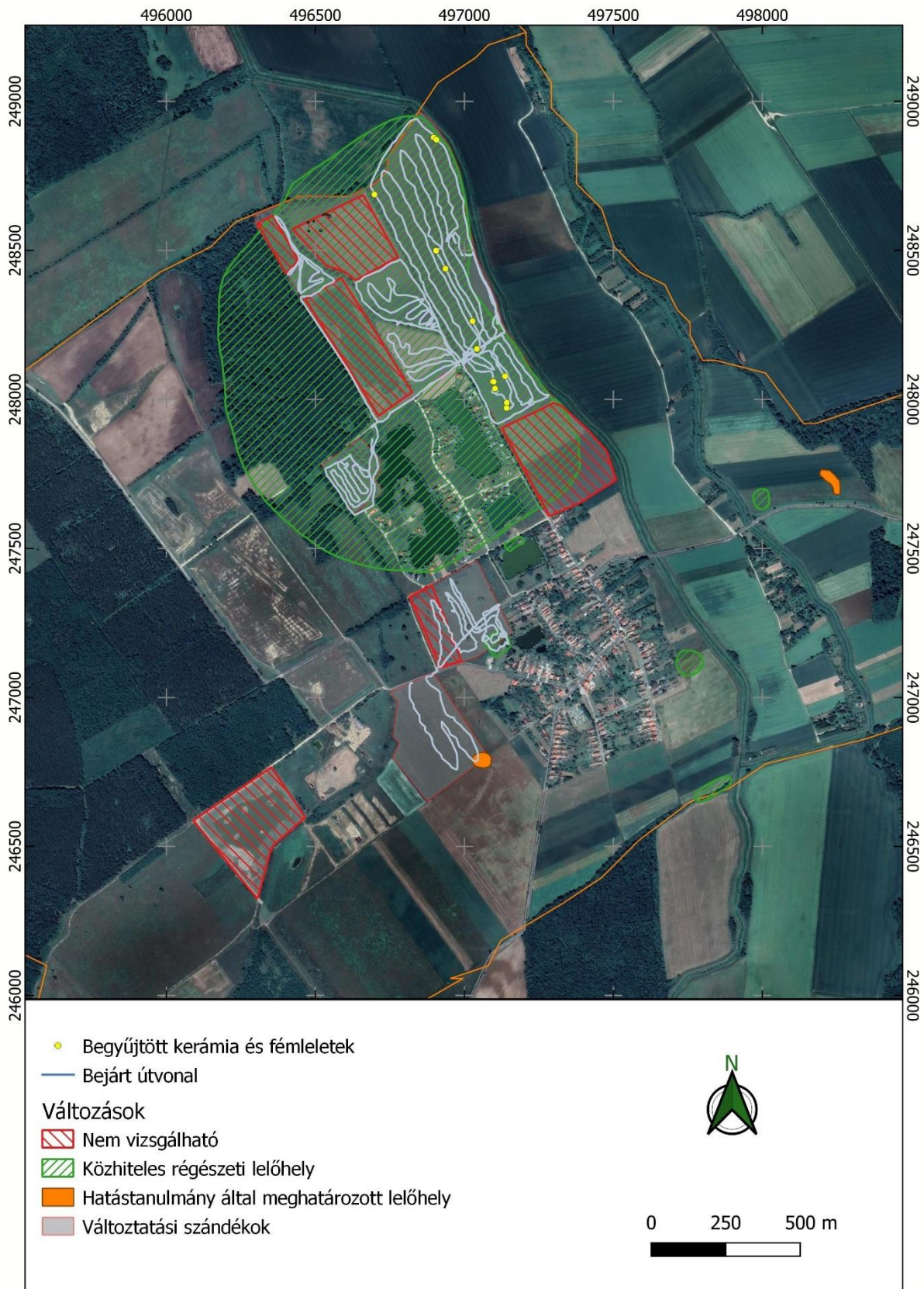
1. térkép: A változtatási szándékkal érintett területek EOTR szelvényen

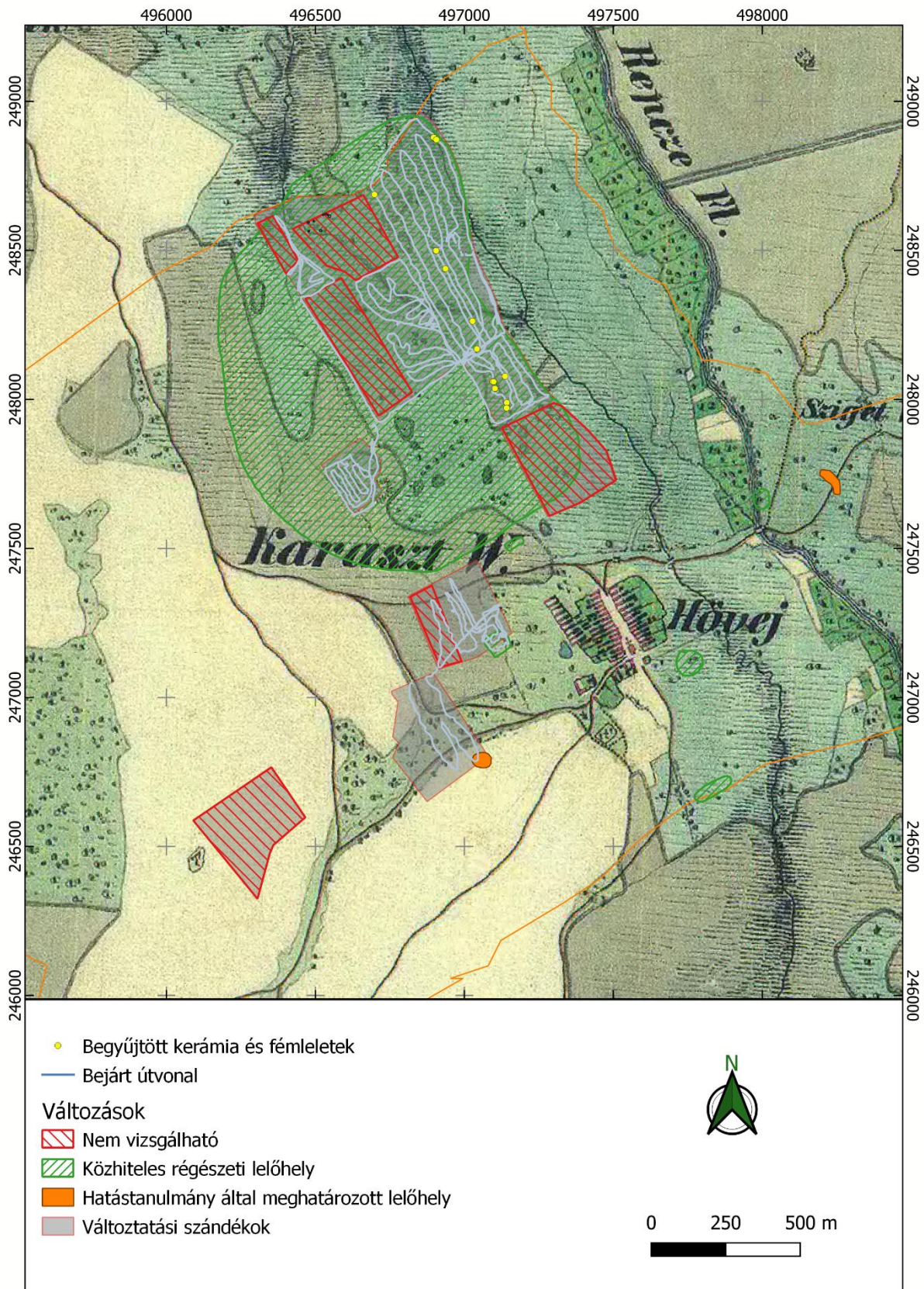
2. térkép: A változtatási szándékkal érintett területek és a régészeti lelőhelyek viszonya EOTR szelvényen

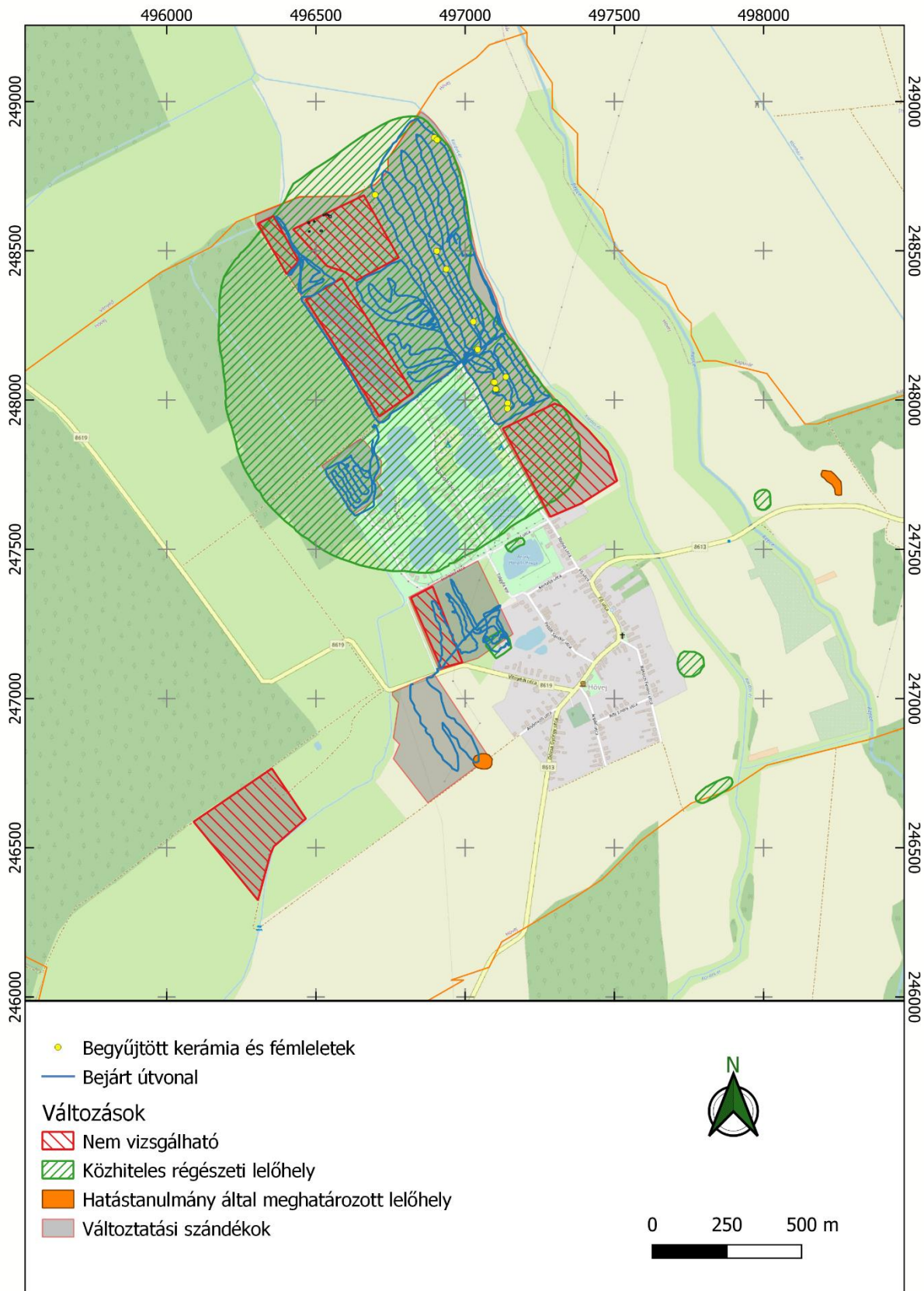
3. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek EOTR szelvényen

4. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek a Google Satellite fedvényére illesztve

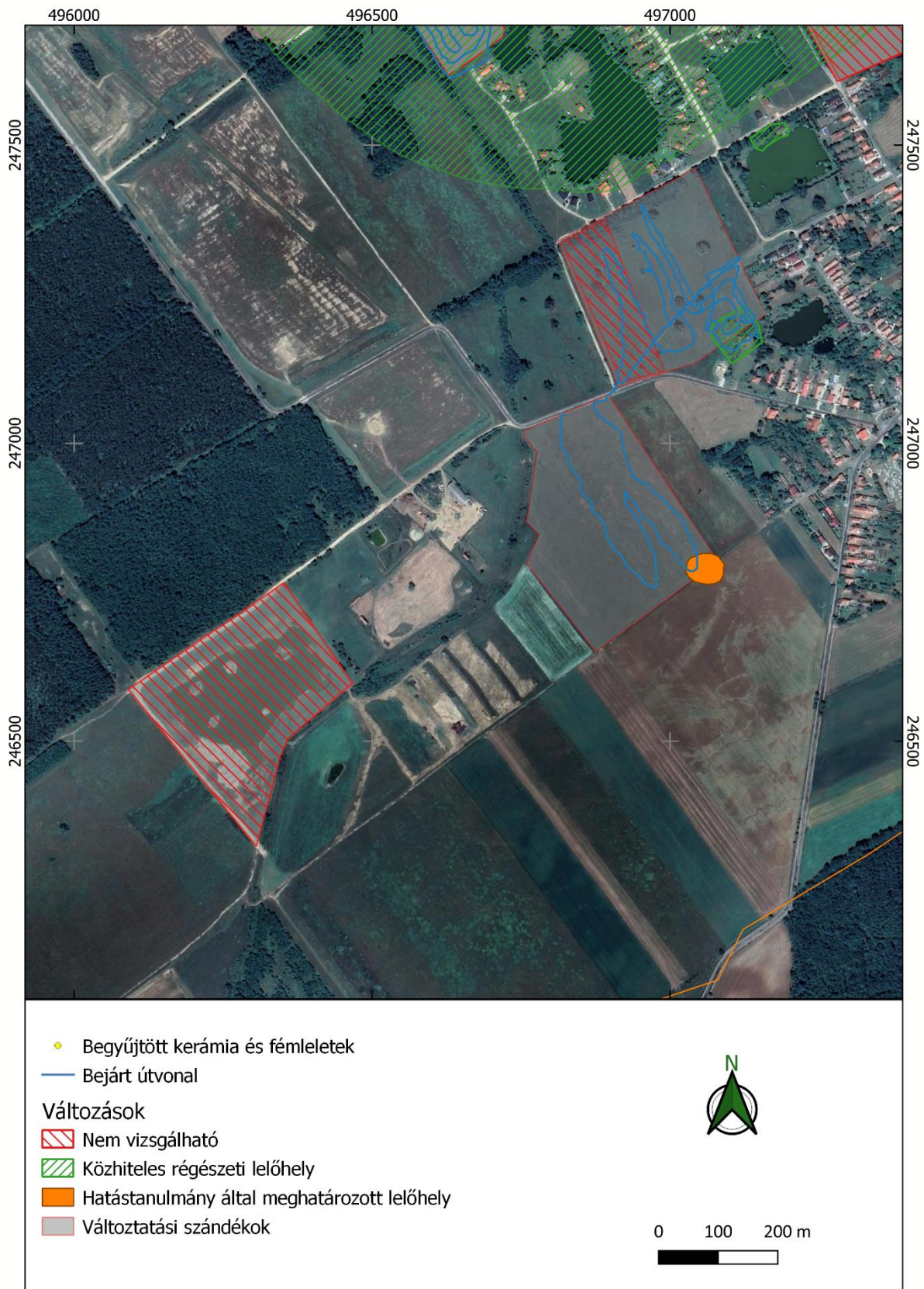
5. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek a II. katonai felmérésre illesztve

6. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek az OpenStreetMap térképén

7. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek Hövej – Nyárosserdő lelőhely területén

8. térkép: A hatástanulmány készítése során bejárt nyomvonalak és területek a község déli részén

9. térkép: A légifotón látható jelenségek helye georeferálva és viszonyuk a lelőhelyhez

Hövej község örökségvédelmi hatástanulmánya
épített örökség

Készítette:

Németh Géza okl. építész TT-1 08/0065/2006

A védett műemléki értékek települési értékleltára

Világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek

A község területe nem része világörökségi területnek vagy az országos világörökség várományos területeknek.

Műemlékek

római katolikus templom Fő utca (hrsz.:1)

Fájdalmas Szűzanya Kápolnája Fő utca (hrsz.:2) a templom mellett

Műemléki környezet

Hövej, Fő u., 1 helyrajzi számú ingatlanon: Római katolikus templom - védett műemlék, (törzsszám: 3684 [4460], egyedi azonosító: [4460])

Műemléki környezete: Hövej 2, 9, 10, 11/1, 11/2, 17, 18, 22, 83, 84, 88/1, 185, 186, 187, 227, 259,260 hrsz.

Hövej, Fő u., 2 helyrajzi számú ingatlanon: Római katolikus kápolna - védett műemlék, (törzsszám: 3685, egyedi azonosító: [4461])

Műemléki környezete: Hövej 3/1, 9, 10, 11/1, 11/2, 17, 18, 22, 83, 84,187,227,254,255,256, 259, 260 hrsz.

A helyi építészeti örökség települési értékleltára

Helyi védett objektumok

Római katolikus kápolna (amely a temetőben található) Árpád u. hrsz: 273

Lourdesi Kápolna, Fő utca hrsz.: 189

A 3/1, 88 és 227 hrsz.-ú közterületeken lévő keresztek

A Nyáros erdő területén található kocsányos tölgyek hrsz.: 032/18, 032/19, 032/20, 032/22, 032/23, 032/24, 190/3,

Höveji legelő kocsányos tölgy és magas kőris egyedekkel hrsz.: 032/18, 032/19, 032/20, 032/22, 032/23, 032/24, 190/3,

A Vitnyédi és a Dózsa György utca találkozásánál Idős kocsányos tölgy egyed hrsz: 215,

A 0103/3, 0105/1, 0108/1 hrsz.-ú ingatlanokon található összefüggő tölgyes erdők.

Helyi népi építészeti emlékek

A régi településkép jellegzetes, archaikus lakóépületei kétféle típusba sorolhatók.

Az egyik lakóépület típus az utcára merőleges gerincű - Hövejen jellemzően ormfalas - nyeregtetős épület. Homlokzatuk szerencsére még pár helyen megmaradt eredeti formában. Hagyományos elrendezés szerint a hosszúházakon általában kettő – álló téglalap alakú – ablak található. Alaprajztól függően jellemzően tornácos épületek, a bejárat Hövejön

jellemzően az udvar felől nyílik. A házak elhelyezése Hövejen kivétel nélkül oldalhatáron álló, előkert nélküli vagy nagyon kis méretű előkertes beépítés.

A második jellemző épületforma a beforduló tömegű, polgáriasodó ház, utcával párhuzamos eresszel és 3-5 vagy több (álló téglalap alakú) ablakkal az utca felé. A nyeregtető lehet ormfalas vagy kontyolt, valamint ezek variációja. Az épületek a földszintes parasztházaknál nagyobb lábazat- és homlokzatmagasságú házak. Ezek az épületek jellemzően a korábbi, utcára merőleges tömegű házak bővítésével, vagy a városi polgári házak megjelenését utánozva terjedtek el. Általános esetben az ablakok körül gyakran jelenik meg – a ház építési idejének és stílusának függvényében – klasszicizáló, romantikus vagy leggyakrabban historizáló stílusú vakolatdíszítés.

Az épített örökség egyéb elemei

A házak között jellemző az oszlopok között álló tömör nagykapu és kiskapu.

Szagrális és történelmi emlékek a településen

Településszerkezet

Ahogy az a katonai kataszteri térképeken jól láthatóan végig követhetjük a település ősi magja a Fő utca, az utca déli végében a templommal és attól kicsit távolabb dél-nyugatra a temetővel. A főutcában a lakóházak sora szépen szabályosan követi egymást. A parasztházak mögött hosszú kertek bennük gazdasági épületek. A belterületet minden irányból rétek, vizenyős árterek ill. gyepek, kiterjedt legelők, majd távolabb erdőségek határolják. A település második kialakuló utcája a Petőfi utca. A térképeken jól látható, hogy a Fő utcában álltak a módos gazdák szélesebb, nagyobb házai, amelyek között sok az L alaprajzú az utcára 3-4-5

ablakkal nyíló épület. A Petőfi utcában, mintegy 'zsellérsoron' kisebb, oromfalas, keskeny házak épültek, kis kertel, kis udvarral. A házak közül sok áll még ma is.

Ezen a nagy precizitással és alaposággal megrajzolt 1856-os térképen jól látható a korabeli település minden lakóháza, a csűrök, a templom, a temető.

Látható az akkori tájhasználat, a rétek, legelők és művelt parcellák kiosztása.

Jól látható, hogy a nagy kiterjedésű legelők felől dél-nyugaton széles marhahajtó út vezet a faluba (ma közpark).

Az 1941-es térképen láthatjuk, hogy minegy új táji elemként a kanyargó Répce és a Kardos-ér töltések közé szorul, „kiegyenesedik”. Megnő a szántóterületek aránya és az eddig vizenyős területek helyén a legelők, valamint rétek aránya. A szántóföldi művelés terén visszaszorultak a hosszúparcellák, helyüket nagytáblás művelés vette át.

A belterületi utcahálózat kibővül. A nyugat felé elkanyarodó Fő utca ill. a Himod felé vezető utca (mai Dózsa György u.) mentén megjelennek a lakóházak.

Az 1960-as évekre befejeződik a Dózsa György utca és ezt követően a Vitnyédi utca kiépülése. A település határában a szövetkezeti termeléssel egyidőben megjelenik a tsz major. Az 1980-as '90-es évekre belterületen mai formájában kialakul és beépül a Rákóczi utca, Árpád utca, valamint az Ady Endre utca. Az 1950-es évektől a szövetkezeti termelés következményeként megjelent a külterületeken a nagytáblás szántóföldi gazdálkodás, de szerencsére azért megmaradtak a hatalmas összefüggő rét- és legelőterületek. Külterületen az úthálózat egyszerűsödik, a mezőgazdasági utak nagyrésze megszűnik. Az 1990-es években a kárpótlások során visszakapott külterületi szántóterületek jelentős részén kavicsbányákat nyitottak, majd a termelés befejeztével a település északi oldalában a felhagyott bányatavak mentén – ahogyan azt az előző oldalakon bemutattuk - nagy területen tóparti telkeket parcelláztak.

Telekstruktúra, utcavonal-vezetések, utcaképek

A korabeli kataszteri térképek alapján a telekszerkezet alapja az egyutcás, keskeny telkes, hosszúházas mag, amely máig változatlan. A jellemző telkek a településen az utcára merőleges telekosztású telkek. A település szervesen fejlődött a jellemző közlekedési nyomvonalak mentén. A telekszerkezet tekintetében a hosszú keskeny telkeket az újabb utcákban felváltják zömökebb (kisebb mélységű, nagyobb szélességű) telkek.

A történeti településrész területén az épületállomány jórészt átépült, azonban fennmaradt az utcahálózat, az utcák vonalvezetése, szélessége vagy adott esetben keskeny mivolta, a kialakult teresedések, a beépítések jellege, telekstruktúra.

A külső településrészek szabályos, sematikus telekosztásaival, utcahálózatával, szabályos négyzetes, azonos méretű telkeivel ellentétben a történeti településrészben egy organikus telek és utcahálózatot találunk, változatos alakú és nagyon eltérő méretű telkekkel, közterület szélességekkel.

A történelmi magon kívüli területek „mérnöki telekosztású” településrészek, szabályos alakú és egységes méretű telkekkel.

A település belterületének lakóterületei mindenhol oldalhatáron álló beépítésűek, a falusias telekhasználatnak megfelelő kert és épületarányokkal. A lakóépületek a közterülethez közel, előkert nélkül vagy kis előkerttel kerültek elhelyezésre, az oldalkertek mérete szintén keskeny. Nagyobb oldalkertek csak az újabb beépítésű utcákban találhatóak

Speciális településkarakter elem a településen a tóparti beépítés.

A tavak melletti telkek beépítés szabadon álló beépítés, nagy előkerttel. Mind a telekméretetek és mind a telekformák nagyon változatosak a területen.

A település épületállománya az építési idő tekintetében nagyon vegyes. A településen még szép számmal megtalálhatók az 1800-as években épült szép régi lakóházak. (Ld. épített örökség)

A régi házak mellett vegyesen sorakoznak az 1930-40-es években épült, majd az 1960-70-es években épült „kockaházak”. Ill. vannak olyan utcák, amelyekben kizárólag ilyen típusú épületek találhatóak.

Az újabb korokban épült lakóházak közül a településen megtaláljuk a '70-es '80-as és '90-es évek jellegzetes „uniformizált” épületeit is, amelyek általában egységes utcaképet nem adnak, mert az egyes házak a régi épületek helyén az utcákban elszórtan épültek fel. Kivételt képez ez alól az Ibolya utca, amelyben egy időben és stílusban épültek fel a lakóépületek.

A tavak körüli beépítések, mint legújabb kori településrészek mind építészeti stílusukban, mind kialakításukban, mind rendeltetésükben vegyes épületállománnyal rendelkeznek.

A tervezett változások hatáselemzése:

A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése.

Az értékleltárban szereplő elemeket érintő változások a település közép vagy rövidtávú terveiben nem szerepelnek. A településképi rendelet hatálybalépésével, valamint a településtervezési jóváhagyásával az értékes elemek (utcakép, utcahálózat, utcák vonalvezetése, szélessége, védelemre érdemes településszerkezeti elemek, helyi védett értékek stb...) védelme biztosított lesz. A településképi rendeletben a történeti településrész területén található épületeken a védelem alapját jelentő tömeg, tetőforma, nyílászárórendszer, homlokzati

tagolások, részletképzés, anyag és színhasználat megtartását kell továbbra is szem előtt tartani. A helyi építési szabályzat ezen a terület nem engedi az épületmagasság megnövelését, ezzel segítve elő a történeti mag léptékének, térarányainak fennmaradását.

A település terv és a településképi rendelet együttesen biztosítja majd a történelmi településközpont/településmag területén a településszerkezet, utcahálózat, telekszerkezet, beépítési módok, épületmagasságok, anyaghasználatok, jellemző kerítések stb. történetileg értékes elemei megtartását. A település örökségvédelmileg értékes területein a védett terület területfelhasználásának történelmi folytonossága biztosítva lesz a település terv és településképi rendelet előírásai által.

A település egyes területfelhasználásai (gazdasági területek, lakóterületek, sport és szabadidős területek, különleges területek) területi kiterjedése remélhetőleg káros tájhasználati jellegű változásokat nem okoznak. A területek tájba illesztését és települési környezetbe illesztését szabályozási eszközökkel, kötelező növényzettelépités, kötelezően megtartandó zöldfelületek stb. biztosítja a településterv.

A településterv készítése során - az alkalmazott szabályozási eszközök révén - a településképi feltárulása a meglévőhöz képest károsan/hátrányosan nem módosul. A megengedett építménymagasságok, elhelyezhető épületek, funkciók az egyes övezetekben alapvetően nem változtak. Ahol szükséges vagy kívánatos volt ott telken belüli kötelező növényzettelépités előírásával határolja el az egyes egymást esetlegesen zavaró funkciókat ill. segíti elő az egyes épületek, építmények tájba illesztését a településterv. A kedvező településképi fenntartása érdekében több területen jelöl a terv telken belül kötelezően megtartandó zöldfelületet, védőerdő sávokat stb.

A lakóterületek közelében lévő gazdasági területek megengedett beépítési magasságát a lakóterületekhez illesztve alacsonyabb értékben határozza meg a terv.

A településterv változtatásai a település tájszerkezetére remélhetőleg kedvezőtlen hatással nincsenek, a hatályos település tervhez képest a beépített területek aránya, kiterjedése jelentősen nem növekszik. A település léptéke változatlan marad. A külterület jellemzően mezőgazdasági hasznosítása továbbra is megmarad.

A változások hatásai a történeti településre

A tervezett települési fejlesztések – az elfogadásra kerülő HÉSZ alapján – minimálisan „avatkoznak” be a település történeti településszerkezetébe. A belterületi meglévő és tervezett objektum magasságok, tömegek nem térnek el a falusias megjelenéstől. (A tóparti beépítések a történeti falu területét nem érintik/nem befolyolják.)

A változások hatásai a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

A műemléki értékek védelme országos hatáskörű feladat, önkormányzati felelősséggel is. A meglévő országos műemlékek egyértelmű jogszabályi védettséget élveznek. Az érintett területeken várható építések, telekalakítások egységes feltételrendszer szerint engedélyezhetőek.

A helyi védelemben részesített épített elemeknél a településnek szem előtt kell tartania a védett érték településen belüli „súlyát”, melyet a közösség számára képvisel. A nagyrészt magántulajdonú emlékek megtartásának fő iránya a kommunikációban található, a gazdasági szempontrendszer mellett. Fontos a tulajdonosi és a közösségi érdek egyesítése, melynek koordinálásában nagy szerepe van az önkormányzatnak. A műszaki állapot meghatározza a felújítás gazdaságosságát, ami döntő szempont a magántulajdonú védett objektumok esetében. Az önkormányzat létrehozhat támogatási alapot a z értékek felújításának,

megőrzésének védelmére, a más említett szempontrendszerek alapján. Az állami támogatási rendszer szintén segíthet a magán és önkormányzati tulajdonú értéke védelmének fenntartásában.

Összefoglaló

A település hagyományaihoz híven Hövej a kulturális örökség emlékeit védeni kívánja, amely védelmeket a településtervben és a településképi rendeletben is meghatározza. Az alkalmazott előírások a kulturális örökség elemeinek értékőrző fenntartását, fejlesztését, bemutatását, használatát kívánják elősegíteni.

Németh Géza okl. építész É 08/0065